

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 220

van **RITA MOORS**

datum: 2 februari 2024

aan **JO BROUNS**

VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Kmo-portefeuille en kmo-groeisubsidie - Steunaanvragen

Met de kmo-portefeuille wil de Vlaamse overheid ondernemers financieel ondersteunen in de aankoop van diensten die de kwaliteit van de onderneming ten goede komen, onder andere opleidingen of het inkopen van adviesdiensten.

Complementair aan de kmo-portefeuille is er de kmo-groeisubsidie. De kmo-groeisubsidie is een subsidie-instrument waarmee de Vlaamse overheid kmo's met een vestiging in Vlaanderen ondersteunt. Het is een subsidie-instrument waarmee ondernemingen advies kunnen inkopen of extra personeel kunnen aanwerven om bijvoorbeeld een nieuwe strategie uit te rollen, nieuwe markten te verkennen of nieuwe producten te lanceren.

1. Hoeveel steunaanvragen voor de kmo-portefeuille werden er per provincie in 2023, 2022 en 2021 ingediend? Graag per jaar en provincie een overzicht van het aantal ingediende aanvragen, de categorie van de aanvragen (advies enerzijds of opleiding anderzijds) en de grootte van de onderneming die de aanvraag indiende (0-5 werknemers, 6-10 werknemers, 11-50 medewerkers, 51-250 werknemers).
2. Hoeveel van de steunaanvragen voor de kmo-portefeuille in 2023, 2022 en 2021 werden er per provincie goedgekeurd? Graag per jaar en provincie een overzicht van het aantal goedgekeurde aanvragen, de categorie van de goedgekeurde aanvragen (advies enerzijds of opleiding anderzijds) en de grootte van de onderneming waarvan de aanvraag werd goedgekeurd (0-5 werknemers, 6-10 werknemers, 11-50 medewerkers, 51-250 werknemers).
3. Hoeveel bedroeg per provincie het totale bedrag van de toegekende financiële steun in verband met de kmo-portefeuille in 2023, 2022 en 2021? Graag per jaar en provincie een overzicht van de toegekende bedragen voor advies enerzijds en opleiding anderzijds en een overzicht van de toegekende bedragen volgens de grootte van de onderneming (0-5 werknemers, 6-10 werknemers, 11-50 medewerkers, 51-250 werknemers).
4. Hoeveel steunaanvragen voor de kmo-groeisubsidie werden er per provincie in 2023, 2022 en 2021 ingediend? Graag per jaar en per provincie een overzicht van het aantal ingediende aanvragen, de categorie van de aanvragen (strategisch advies van een externe dienstverlener, of de bruto loonkosten van de aanwerving van een strategisch profiel, of een combinatie) en de grootte van de onderneming die de aanvraag indiende (kleine onderneming of middelgrote onderneming).
5. Hoeveel van de steunaanvragen voor de kmo-groeisubsidie werden er per provincie in 2023, 2022 en 2021 goedgekeurd? Graag per jaar en per provincie een overzicht van het aantal goedgekeurde aanvragen, de categorie van de goedgekeurde aanvragen

(strategisch advies van een externe dienstverlener, of de bruto loonkosten van de aanwerving van een strategisch profiel, of een combinatie) en de grootte van de onderneming waarvan de aanvraag werd goedgekeurd (kleine onderneming of middelgrote onderneming).

6. Hoeveel bedroeg per provincie het totale bedrag van de toegekende financiële steun in verband met de kmo-groeisubsidie in 2023, 2022 en 2021? Graag per jaar en per provincie een overzicht van de toegekende bedragen voor strategisch advies van een externe dienstverlener enerzijds, of de bruto loonkosten van de aanwerving van een strategisch profiel of een combinatie anderzijds en een overzicht van de toegekende bedragen volgens de grootte van de onderneming (kleine onderneming of middelgrote onderneming).
7. Hoe evalueert de minister die cijfers?
8. Hoe evalueert de ministers de cijfers specifiek voor 2023?

ANTWOORD

op vraag nr. 220 van 2 februari 2024

van **RITA MOORS**

1. U vindt hieronder per jaar (periode 2021 t.e.m. 2023) en per provincie het aantal ingediende steunaanvragen kmo-portefeuille, opgedeeld naar dienst (opleiding of advies) en naar grootte van de onderneming.

1.1. opdeling naar dienst

2021

Provincie/dienst	Aantal projecten
Antwerpen	46.613
advies	1.359
opleiding	45.254
Limburg	23.095
advies	900
opleiding	22.195
Oost-Vlaanderen	43.218
advies	1.291
opleiding	41.927
Vlaams-Brabant	20.392
advies	638
opleiding	19.754
West-Vlaanderen	42.037
advies	1.213
opleiding	40.824
MZ buiten Vlaanderen	1.269
advies	51
opleiding	1.218
Eindtotaal	176.624

2022

Provincie/dienst	Aantal projecten
Antwerpen	41.670
advies	1.184
opleiding	40.486
Limburg	20.166
advies	651
opleiding	19.515
Oost-Vlaanderen	37.312
advies	1.054
opleiding	36.258

Vlaams-Brabant	17.426
advies	515
opleiding	16.911
West-Vlaanderen	36.934
advies	1.072
opleiding	35.862
MZ buiten Vlaanderen	1.090
advies	38
opleiding	1.052
Eindtotaal	154.598

2023

Provincie/dienst	Aantal projecten
Antwerpen	38.103
advies	1.229
opleiding	36.874
Limburg	18.667
advies	702
opleiding	17.965
Oost-Vlaanderen	34.977
advies	1.085
opleiding	33.892
Vlaams-Brabant	15.878
advies	435
opleiding	15.443
West-Vlaanderen	34.395
advies	1.030
opleiding	33.365
MZ buiten Vlaanderen	1.047
advies	31
opleiding	1.016
Eindtotaal	143.067

1.2. opdeling naar grootte van de onderneming volgens aantal werknemers

2021

Provincie/grootte	Aantal projecten
Antwerpen	46.613
0-5	29.861
6-10	4.424
11-50	8.701
51-250	3.627
Limburg	23.095
0-5	14.942
6-10	2.087
11-50	4.565
51-250	1.501

Oost-Vlaanderen	43.218
0-5	28.575
6-10	3.626
11-50	8.181
51-250	2.836
Vlaams-Brabant	20.392
0-5	14.872
6-10	1.385
11-50	2.977
51-250	1.158
West-Vlaanderen	42.037
0-5	27.464
6-10	3.986
11-50	7.781
51-250	2.806
MZ buiten Vlaanderen	1.269
0-5	566
6-10	58
11-50	489
51-250	156
Eindtotaal	176.624

2022

Provincie/grootte	Aantal projecten
Antwerpen	41.670
0-5	27.546
6-10	3.587
11-50	7.136
51-250	3.401
Limburg	20.166
0-5	13.351
6-10	1.656
11-50	3.864
51-250	1.295
Oost-Vlaanderen	37.312
0-5	24.873
6-10	3.133
11-50	6.738
51-250	2.568
Vlaams-Brabant	17.426
0-5	13.315
6-10	1.113
11-50	2.154
51-250	844
West-Vlaanderen	36.934
0-5	24.045
6-10	3.186

11-50	6.867
51-250	2.836
MZ buiten Vlaanderen	1.090
0-5	502
6-10	48
11-50	429
51-250	111
Eindtotaal	154.598

2023

Provincie/grootte	Aantal projecten
Antwerpen	38.103
0-5	23.460
6-10	3.344
11-50	8.454
51-250	2.845
Limburg	18.667
0-5	11.307
6-10	1.736
11-50	4.458
51-250	1.166
Oost-Vlaanderen	34.977
0-5	22.473
6-10	3.147
11-50	7.046
51-250	2.311
Vlaams-Brabant	15.878
0-5	11.581
6-10	1.120
11-50	2.361
51-250	816
West-Vlaanderen	34.395
0-5	20.856
6-10	3.561
11-50	7.439
51-250	2.539
MZ buiten Vlaanderen	1.047
0-5	416
6-10	51
11-50	398
51-250	182
Eindtotaal	143.067

2. U vindt hieronder per jaar (periode 2021 t.e.m. 2023) en per provincie het aantal goedgekeurde steunaanvragen kmo-portefeuille, opgedeeld naar dienst (opleiding of advies) en naar grootte van de onderneming.

2.1. opdeling naar dienst

Provincie/dienst	Aantal projecten
Antwerpen	42.951
advies	1.229
opleiding	41.722
Limburg	21.297
advies	820
opleiding	20.477
Oost-Vlaanderen	39.593
advies	1.188
opleiding	38.405
Vlaams-Brabant	18.938
advies	594
opleiding	18.344
West-Vlaanderen	39.004
advies	1.111
opleiding	37.893
MZ buiten Vlaanderen	1.159
advies	41
opleiding	1.118
Eindtotaal	162.942

2022

Provincie/dienst	Aantal projecten
Antwerpen	38.442
advies	1.097
opleiding	37.345
Limburg	18.635
advies	614
opleiding	18.021
Oost-Vlaanderen	34.527
advies	991
opleiding	33.536
Vlaams-Brabant	16.215
advies	482
opleiding	15.733
West-Vlaanderen	34.118
advies	989
opleiding	33.129
MZ buiten Vlaanderen	990
advies	34
opleiding	956
Eindtotaal	142.927

2023

Provincie/dienst	Aantal projecten
Antwerpen	35.069
advies	1.128
opleiding	33.941
Limburg	17.148
advies	642
opleiding	16.506
Oost-Vlaanderen	31.764
advies	1.001
opleiding	30.763
Vlaams-Brabant	14.660
advies	400
opleiding	14.260
West-Vlaanderen	31.170
advies	965
opleiding	30.205
MZ buiten Vlaanderen	946
advies	27
opleiding	919
Eindtotaal	130.757

2.2. opdeling naar grootte van de onderneming

2021

Provincie/grootte	Aantal projecten
Antwerpen	42.951
0-5	27.373
6-10	4.117
11-50	8.064
51-250	3.397
Limburg	21.297
0-5	13.781
6-10	1.923
11-50	4.214
51-250	1.379
Oost-Vlaanderen	39.593
0-5	26.216
6-10	3.316
11-50	7.530
51-250	2.531
Vlaams-Brabant	18.938
0-5	13.814
6-10	1.286
11-50	2.762

51-250	1.076
West-Vlaanderen	39.004
0-5	25.448
6-10	3.719
11-50	7.240
51-250	2.597
MZ buiten Vlaanderen	1.159
0-5	517
6-10	52
11-50	449
51-250	141
Eindtotaal	162.942

2022

Provincie/grootte	Aantal projecten
Antwerpen	38.442
0-5	25.399
6-10	3.304
11-50	6.604
51-250	3.135
Limburg	18.635
0-5	12.307
6-10	1.546
11-50	3.588
51-250	1.194
Oost-Vlaanderen	34.527
0-5	23.057
6-10	2.875
11-50	6.228
51-250	2.367
Vlaams-Brabant	16.215
0-5	12.420
6-10	1.039
11-50	1.986
51-250	770
West-Vlaanderen	34.118
0-5	22.106
6-10	2.996
11-50	6.389
51-250	2.627
MZ buiten Vlaanderen	990
0-5	470
6-10	44
11-50	374
51-250	102
Eindtotaal	142.927

2023

Provincie/grootte	Aantal projecten
Antwerpen	35.069
0-5	21.679
6-10	3.095
11-50	7.724
51-250	2.571
Limburg	17.148
0-5	10.397
6-10	1.603
11-50	4.077
51-250	1.071
Oost-Vlaanderen	31.764
0-5	20.448
6-10	2.863
11-50	6.365
51-250	2.088
Vlaams-Brabant	14.660
0-5	10.741
6-10	1.027
11-50	2.151
51-250	741
West-Vlaanderen	31.170
0-5	18.746
6-10	3.277
11-50	6.850
51-250	2.297
MZ buiten Vlaanderen	946
0-5	380
6-10	46
11-50	362
51-250	158
Eindtotaal	130.757

3. U vindt hieronder per jaar (periode 2021 t.e.m. 2023) en per provincie de goedgekeurde subsidie kmo-portefeuille, opgedeeld naar dienst (opleiding of advies) en naar grootte van de onderneming.

3.1. opdeling naar dienst

2021

Provincie/dienst	Goedgekeurde subsidie (€)
Antwerpen	11.568.185,34
advies	2.258.977,69
opleiding	9.309.207,65
Limburg	5.993.255,44
advies	1.569.321,58

opleiding	4.423.933,86
Oost-Vlaanderen	10.431.016,74
advies	2.020.418,27
opleiding	8.410.598,47
Vlaams-Brabant	5.569.538,39
advies	1.036.326,00
opleiding	4.533.212,39
West-Vlaanderen	9.633.110,62
advies	1.792.975,23
opleiding	7.840.135,39
MZ buiten Vlaanderen	326.384,84
advies	100.548,23
opleiding	225.836,61
Eindtotaal	43.521.491,37

2022

Provincie/dienst	Goedgekeurde subsidie (€)
Antwerpen	11.733.972,37
advies	2.064.209,77
opleiding	9.669.762,60
Limburg	5.841.448,86
advies	1.218.906,15
opleiding	4.622.542,71
Oost-Vlaanderen	10.375.595,40
advies	1.747.391,73
opleiding	8.628.203,67
Vlaams-Brabant	5.149.849,90
advies	875.427,35
opleiding	4.274.422,55
West-Vlaanderen	9.780.539,78
advies	1.784.872,90
opleiding	7.995.666,88
MZ buiten Vlaanderen	301.256,56
advies	62.936,90
opleiding	238.319,66
Eindtotaal	43.182.662,87

2023

Provincie/dienst	Goedgekeurde subsidie (€)
Antwerpen	12.050.342,93
advies	2.084.237,39
opleiding	9.966.105,54
Limburg	5.870.951,07
advies	1.215.694,82
opleiding	4.655.256,25
Oost-Vlaanderen	10.461.939,04

advies	1.898.276,97
opleiding	8.563.662,07
Vlaams-Brabant	5.165.404,62
advies	766.110,73
opleiding	4.399.293,89
West-Vlaanderen	10.002.338,71
advies	1.824.447,86
opleiding	8.177.890,85
MZ buiten Vlaanderen	329.435,77
advies	58.344,00
opleiding	271.091,77
Eindtotaal	43.880.412,14

3.2. opdeling naar grootte van de onderneming

2021

Provincie/grootte	Goedgekeurde subsidie (€)
Antwerpen	11.568.185,34
0-5	7.519.010,11
6-10	1.100.534,56
11-50	2.141.436,73
51-250	807.203,94
Limburg	5.993.255,44
0-5	3.891.872,55
6-10	603.720,30
11-50	1.164.705,46
51-250	332.957,13
Oost-Vlaanderen	10.431.016,74
0-5	6.946.727,02
6-10	874.593,23
11-50	2.048.856,49
51-250	560.840,00
Vlaams-Brabant	5.569.538,39
0-5	4.059.351,95
6-10	419.822,81
11-50	820.970,48
51-250	269.393,15
West-Vlaanderen	9.633.110,62
0-5	6.100.400,27
6-10	941.459,71
11-50	1.950.487,87
51-250	640.762,77
MZ buiten Vlaanderen	326.384,84
0-5	157.208,16
6-10	36.509,48
11-50	94.926,63
51-250	37.740,57

Eindtotaal	43.521.491,37
-------------------	----------------------

2022

Provincie/grootte	Goedgekeurde subsidie (€)
Antwerpen	11.733.972,37
0-5	7.991.153,57
6-10	1.015.372,61
11-50	1.963.256,72
51-250	764.189,47
Limburg	5.841.448,86
0-5	3.721.537,05
6-10	575.392,56
11-50	1.201.401,19
51-250	343.118,06
Oost-Vlaanderen	10.375.595,40
0-5	7.177.670,36
6-10	806.997,20
11-50	1.856.923,46
51-250	534.004,38
Vlaams-Brabant	5.149.849,90
0-5	3.927.689,09
6-10	366.982,90
11-50	646.470,59
51-250	208.707,32
West-Vlaanderen	9.780.539,78
0-5	6.276.696,97
6-10	883.799,72
11-50	1.883.908,06
51-250	736.135,03
MZ buiten Vlaanderen	301.256,56
0-5	163.797,28
6-10	17.125,30
11-50	95.559,24
51-250	24.774,74
Eindtotaal	43.182.662,87

2023

Provincie/grootte	Goedgekeurde subsidie (€)
Antwerpen	12.050.342,93
0-5	7.725.981,54
6-10	1.149.317,60
11-50	2.540.363,83
51-250	634.679,96
Limburg	5.870.951,07
0-5	3.630.399,48
6-10	570.392,92

11-50	1.394.504,54
51-250	275.654,13
Oost-Vlaanderen	10.461.939,04
0-5	7.078.149,07
6-10	941.494,66
11-50	1.947.499,22
51-250	494.796,09
Vlaams-Brabant	5.165.404,62
0-5	3.828.243,77
6-10	407.442,31
11-50	760.986,16
51-250	168.732,38
West-Vlaanderen	10.002.338,71
0-5	5.979.108,53
6-10	1.098.667,70
11-50	2.313.247,29
51-250	611.315,19
MZ buiten Vlaanderen	329.435,77
0-5	174.495,43
6-10	12.020,52
11-50	106.688,34
51-250	36.231,48
Eindtotaal	43.880.412,14

4. U vindt hieronder per jaar (periode 2021 t.e.m. 2023) en per provincie het aantal ingediende steunaanvragen kmo-groeisubsidie, opgedeeld naar categorie van de aanvragen (aanwerving of advies) en naar grootte van de onderneming.

	TOTAAL	Advies	Aanwerving	Combinatie	KO	MO	GO	Niet bepaald*
2023	441							
Antwerpen	139	50	24	65	116	8	0	15
Limburg	49	10	12	27	38	4	0	7
Oost-Vlaanderen	103	31	15	57	73	14	0	16
Vlaams-Brabant	51	10	14	27	36	5	0	10
West-Vlaanderen	92	23	22	47	71	12	1	8
Buiten Vlaanderen	7	3	2	2	3	1	0	3
2022	442							
Antwerpen	138	37	28	73	118	16	1	3
Limburg	43	6	7	30	33	8	0	2
Oost-Vlaanderen	126	36	33	57	106	15	1	4
Vlaams-Brabant	49	16	13	20	44	4	0	1
West-Vlaanderen	78	13	27	38	57	15	2	4
Buiten Vlaanderen	8	3	1	4	6	1	1	0

2021	509							
Antwerpen	160	54	33	73	123	28	3	6
Limburg	60	18	17	25	44	14	0	2
Oost-Vlaanderen	121	24	36	61	94	17	3	7
Vlaams-Brabant	65	15	12	38	58	5	0	2
West-Vlaanderen	98	20	24	54	80	11	2	5
Buiten Vlaanderen	5	1	2	2	3	2	0	0

* Voor dossiers die door de aanvrager werden stopgezet vóór de controle van de ontvankelijkheid, werd de grootte van de onderneming niet meer bepaald. Voor een aantal dossiers die eind 2023 werden ingediend, is de ondernemingsgrootte nog niet onderzocht.

5. U vindt hieronder per jaar (periode 2021 t.e.m. 2023) en per provincie het aantal goedgekeurde steunaanvragen kmo-groeisubsidie, opgedeeld naar categorie van de aanvragen (aanwerving of advies) en naar grootte van de onderneming.

	TOTAAL	Advies	Aanwerving	Combinatie*	KO	MO
2023	398					
Antwerpen	137	45	16	76	127	10
Limburg	46	10	5	31	40	6
Oost-Vlaanderen	94	25	10	59	82	12
Vlaams-Brabant	44	14	10	20	39	5
West-Vlaanderen	73	18	12	43	60	13
Buiten Vlaanderen	4	1	1	2	4	0
2022	302					
Antwerpen	87	20	15	52	78	9
Limburg	31	5	4	22	24	7
Oost-Vlaanderen	90	21	24	45	78	12
Vlaams-Brabant	40	10	7	23	37	3
West-Vlaanderen	52	10	17	25	40	12
Buiten Vlaanderen	2	2	0	0	2	0
2021	347					
Antwerpen	107	23	27	57	87	20
Limburg	35	6	11	18	27	8
Oost-Vlaanderen	99	22	35	42	87	12
Vlaams-Brabant	35	8	4	23	31	4
West-Vlaanderen	66	13	22	31	58	8
Buiten Vlaanderen	5	1	2	2	5	0

* In gecombineerde dossiers, waarbij steun werd aangevraagd zowel voor advies als voor aanwerving, werden niet altijd beide pijlers effectief gesteund.

6. U vindt hieronder per jaar (periode 2021 t.e.m. 2023) en per provincie de goedgekeurde subsidie van de kmo-groeisubsidie, opgedeeld naar categorie van de aanvragen (aanwerving of advies) en naar grootte van de onderneming.

	TOTAAL	Advies	Aanwerving	Combinatie*	KO	MO
2023	13.698.888,50					
Antwerpen	4.653.825,50	1.013.117,50	400.000,00	3.240.708,00	4.379.025,50	274.800,00
Limburg	1.686.114,00	235.381,00	125.000,00	1.325.733,00	1.486.364,00	199.750,00
Oost-Vlaanderen	3.225.897,00	558.033,00	250.000,00	2.417.864,00	2.824.439,00	401.458,00
Vlaams-Brabant	1.496.588,00	326.963,00	250.000,00	919.625,00	1.321.588,00	175.000,00
West-Vlaanderen	2.493.064,00	416.360,00	273.142,00	1.803.562,00	2.007.364,00	485.700,00
Buiten Vlaanderen	143.400,00	24.000,00	25.000,00	94.400,00	143.400,00	0
2022	10.048.627,40					
Antwerpen	2.872.947,00	467.480,00	372.500,00	2.032.967,00	2.603.082,00	269.865,00
Limburg	1.148.169,40	112.375,00	86.802,40	948.992,00	853.337,40	294.832,00
Oost-Vlaanderen	3.054.653,00	505.545,00	596.150,00	1.952.958,00	2.646.558,00	408.095,00
Vlaams-Brabant	1.294.903,00	223.925,00	175.000,00	895.978,00	1.219.903,00	75.000,00
West-Vlaanderen	1.641.705,00	217.705,00	424.419,00	999.581,00	1.261.960,00	379.745,00
Buiten Vlaanderen	36.250,00	36.250,00	0	0	36.250,00	0
2021	10.772.428,00					
Antwerpen	3.214.626,00	487.482,00	643.842,00	2.083.302,00	2.571.976,00	642.650,00
Limburg	1.100.158,00	136.625,00	262.926,00	700.607,00	905.158,00	195.000,00
Oost-Vlaanderen	3.013.116,00	493.775,00	854.750,00	1.664.591,00	2.619.641,00	393.475,00
Vlaams-Brabant	1.167.044,00	178.515,00	95.000,00	893.529,00	1.021.419,00	145.625,00
West-Vlaanderen	2.115.484,00	291.412,00	546.000,00	1.278.072,00	1.872.471,00	243.013,00
Buiten Vlaanderen	162.000,00	12.000,00	50.000,00	100.000,00	162.000,00	0

7. Hoewel er bij de kmo-portefeuille veel meer aanvragen zijn dan bij de kmo-groeisubsidie is het aanvraaggedrag sterk vergelijkbaar. Het aandeel van de toegekende steun via de kmo-portefeuille en de kmo-groeisubsidie voor Limburg bedraagt ca. 13%. Dit is in lijn met het aandeel in het aantal ondernemingen t.o.v. het totaal van de Vlaamse Provincies.

Kleine ondernemingen zijn goed voor bijna 90% van de goedgekeurde aanvragen en de toegekende steun.

8. Hoewel de **kmo-portefeuille** in 2023 inhoudelijk werd bijgestuurd blijven vooral kleine ondernemingen hun weg goed vinden naar het instrument. De uitgaven bleven in 2023 constant. Dit toont aan dat het budget beheersbaar blijft.

De instroom bij de **kmo-groeisubsidie** is in 2023 dezelfde als in 2022, maar daarbij moet opgemerkt worden dat de derde oproep van 2023 liep van 18 december 2023 tot en met 22 januari 2024. Naar aanleiding van die derde oproep van 2023 zijn er nog 148 aanvragen ingediend tussen 1 en 22 januari 2024. Als die in rekening zouden

worden gebracht bij de instroom van 2023, dan is die significant hoger dan in 2022 en 2021.

Navenant was ook de toegekende steun in 2023 hoger dan in 2022 en 2021.

Ook in 2023 omvat ruim de helft van de aanvragen en de toegekende steun, steun voor projecten waarbij advies en aanwerving worden gecombineerd. We zien in 2023 wel een verschuiving in de verdeling tussen aanvragen voor enkel advies enerzijds en enkel aanwerving anderzijds. Het aandeel van deze laatste groep neemt lichtjes af.